

Kvalitetsaftale om SOSU-elevers læring og praktikforløb i Sundhed og Omsorg

Februar 2018

Indledning

Denne kvalitetsaftale fastsætter fælles retningslinjer og rammer for, hvordan praktikforløb for elever på social- og sundhedsuddannelserne i Sundhed og Omsorg skal varetages. Kvalitetsaftalen er en forpligtende aftale mellem de aktører, der arbejder med og har ansvar for uddannelse i Sundhed og Omsorg.

Formålet med kvalitetsaftalen er, at:

- Sikre fokus på uddannelsesopgavens formål og krav.
- Skabe klare rammer for varetagelsen af opgaverne i forbindelse med SOSU-elevers praktikforløb.
- Definere og synliggøre kvaliteten i SOSU-elevers praktikforløb.
- Sikre, at SOSU-elever modtager professionel og kvalificeret vejledning.
- Danne afsæt for drøftelse, evaluering og udvikling af praktikvejledningen.

Målet med kvalitetsaftalen er, at:

- Uddannelse er en prioriteret opgave i Sundhed og Omsorg.
- Sundhed og Omsorg tilbyder professionelle læringsmiljøer og velorganiserede uddannelsesforløb.
- Uddannelserne er attraktive og af høj kvalitet.
- Eleverne uddannes, så de besidder faglige og personlige kompetencer, der matcher fremtidens krav i sundhedsvæsenet.
- Flere elever søger og gennemfører uddannelserne.

Kilde: Uddannelsesstrategien 2011-2014

Visionen om Kærlig Kommune og de fem strategiske ledetråde i Sundhed og Omsorg er en integreret del af elevernes læring, dannelse og uddannelse.

Obligatorisk ramme og metode for vejledning

Vejledning spiller en central rolle for elevernes læring i praktikforløbet. Vejledning foregår som en kombination af individuel vejledning og gruppevejledning med andre elever. Vejledningen foregår efter metoden "før-vejledning, under-vejledning, følgetid og efter-vejledning". Metoden medvirker til, at elever lærer at reflektere over egen læring og faglighed. Metoden udvikler også elevers kompetencer til at håndtere faglige problematikker med faglig kvalitet.

Vejledningsmetode: "Før-vejledning, følgetid, under-vejledning og efter-vejledning"

Før-vejledning	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fokus på elevens aktuelle opgaver og borgersikkerhed ▪ Fokus på elevens refleksion over egen handling og læring i aktuelle opgaver ▪ Elevens behov for hjælp, vejledning eller sparring
Følgetid og Under-vejledning:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eleven kan observere både den erfarne praktikvejleder/uddannede medarbejdere eller varetage opgaver under vejledning ▪ Følgetid med praktikvejleder er obligatorisk og fastlægges altid mindst en gang om ugen – dog mindst to gange ugentligt for elever i første praktik i prøvetid ▪ Følgetid tilrettelægges efter elevens individuelle behov for vejledning samt i komplekse og akutte situationer
Efter-vejledning	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elevens refleksion over egen læring og handling i de aktuelle opgaver hos borgerne ▪ Fokus på refleksion og faglige begrundelser for elevens handlinger ▪ Fokus på fremtidige, fagligt begrundede handlinger

Kilde: Lavås og Handal (2006). *Vejledning og praktisk fagteori*.

Samtaler i praktikforløbet

Samtalerne i praktikforløbet er et pædagogisk styringsredskab i forhold til progression i elevens læring og opfyldelse af praktikmål og har stor betydning for træning af elevens refleksionsevne. Samtalerne er en hjælp til elevernes udvikling af faglige og personlige kompetencer, der matcher kravene i faget.

Obligatoriske samtaler	
Startsamtalen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elevens baggrund og gensidig forventningsafstemning ▪ Dialog om, hvordan eleven lærer bedst og hvilke pædagogiske linjer, der følges ▪ Elevens faglige og personlige mål i forhold til uddannelsens mål og individuelt niveau
Ugesamtalen	<ul style="list-style-type: none"> • Elevens refleksionsevne trænes, så refleksion over egen faglig og personlig indsats udvikles igennem hele praktikforløbet • Elevens trivsel • Kobling mellem teori og praksis • Elevens refleksion og sparring med praktikvejleder over borgerens situation • Fælles refleksion over følgetid mellem elev og praktikvejleder • Praktikvejleders feedback på elevens læring
Midtvejsamtalen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elevens niveau i forhold til praktikmålene og taksonomien ▪ Elevens trivsel på praktikstedet ▪ Eventuel justering af pædagogiske metoder i forhold til elevens læring ▪ Aftale nye uddannelsesmål for resten af praktikperioden
Slutsamtalen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vejleders vurdering af elevens uddannelsesniveau på baggrund af praktikmålene og taksonomien ▪ Elevens evaluering af praktikforløbet ▪ OBS: Evaluering før afslutningen af praktikken (via digitalt spørgeskema)

Kilde: Erhvervsuddannelsesloven og Retningslinjer for praktikuddannelsen.

Fælles læringsrum

– herunder undervisning, elevsparring og elevnetværk

Udover den daglige vejledning tilrettelægges og afholdes undervisning, aktiviteter, elevnetværk og gensidig sparring mellem elever.

Fokus skal være på praksisnær læring

- For at styrke elevernes læring og det faglige indhold under praktikforløbet afholdes undervisning for eleverne om praksisrelevante emner - såvel lokalt som tværgående.
- Erfarne elever sparrer med nye elever - når dette også indebærer et læringsmæssigt sigte for den erfarne elev.
- Gruppevejledning, netværkslæring, studieunits og tværfaglige refleksionsfora.
- Elever følges ad to og to (peer learning), hvor det giver mening i læringsøjemed.
- Elever skal under uddannelsen prøve at arbejde i weekender. Elevernes læringsmål i weekendarbejde har fokus på aktiviteter, som involverer borgere, pårørende og frivillige. Aktiviteterne baseres på et aktivitetsårshjul (se bilag 1)
- Det anbefales, at elever og praktikvejleder – så vidt muligt og når det er hensigtsmæssig i forhold til elevernes læring – er på arbejde sammen i de weekender, eleverne er på arbejde

Kilde: Anette Perrild m.fl. "Praktikvejledning i social- og sundhedsuddannelserne", Pædagogisk efteruddannelse af praktikvejledere. Notat juni 2017 "Praktikvejledningens organisering i Sundhed og Omsorg"

Lovgrundlag for uddannelsesopgaven

Erhvervsuddannelsesreform 2015 indfører:

Opdeling i et unge- og voksenspor:

- Uddannelse for elever under 25 år: EUD
- Uddannelse for elever over 25 år: EUV

Nye uddannelsesforløb:

- *EUX*: Kombineret gymnasial og erhvervsuddannelse
- *Talent*: Undervisning på højt niveau
- *EUD 10*: 10. klasse på en erhvervsuddannelse

Meritregler og realkompetencevurdering:

- Erfaring og uddannelse giver merit
- Alle elever realkompetencevurderes med henblik på at fastsætte merit
- Uddannelsesforløb er individuelle forløb, hvilket indebærer forskellige starttidspunkter og forskellige uddannelsesforløb for hvert optag

Nye SOSU-uddannelser 2017:

To selvstændige social- og sundhedsuddannelser med egne tydelige profiler og faglig opdatering:

Social- og sundhedshjælperuddannelsen

Fokus på professionel omsorg, pleje og praktisk hjælp i et rehabiliterende perspektiv indenfor primærkommunalt område.

Social- og sundhedsassistentuddannelsen

Fokus på professionel helhedsorienteret sygepleje og rehabilitering i samarbejde med borgerne og patienter med grundlæggende behov i et tværprofessionelt og tværsektorielt samarbejde i det nære og sammenhængende sundhedsvæsen.

Generelle krav til læringsmiljøet på praktikstedet

"Et læringsmiljø er rammen for og resultatet af det, som folk 'gør' på arbejde i dagligdagens praksisfællesskaber. Den centrale mekanisme er 'forhandlingen af den kompetente adfærd' "

Bent Gringer, 2015

"Læringsmiljøer handler om Mennesker: Kvalifikation - at kunne noget, Subjektifikation - at blive til noget og Socialisation - at blive en del af noget"

Tue Juelsbo, 2016

Udviklende, talentfulde og effektive læringsmiljøer i Sundhed og Omsorg er kendetegnet ved:

- Den gode modtagelse og introduktion
- Veltilrettelagte uddannelsesforløb
- Relationer til elever præget af tryghed, tillid, åbenhed og respekt
- Rammer for skræddersyet og systematiseret (differentieret) læring for eleverne - have øje for talentet i den enkelte elev
- Fokus på daglig læring, at læring tager tid – og man skal øve sig mange gange
- Læring, der stimuleres gennem passende udfordringer i et anerkendende miljø
- Læringskultur præget af et stærkt talentmiljø, hvor alle slags talenter kan udvikles
- Rummelighed for unge såvel som modne elever
- Vidensdeling - at få erfarne, talentfulde såvel som nye medarbejdere og elever til at dele viden
- At stille nysgerrige spørgsmål til elevers og kollegers udfordringer eller succeser
- At fejl systematisk vendes/befordrer til fælles læring for alle
- Uddannelsestænkning og uddannelse af fremtidens medarbejdere er en kerneopgave i MSO
- At alle medarbejdere har en rolle i og medansvar for elevers læringsforløb og talentudvikling
- Fokus på sprogets betydning for et udviklende læringsmiljø. Hvordan taler vi om, med og til hinanden og borgerne

"Læringskultur er nøglen til forbedret performance i videns intensive organisationer, og 75 % af læring er forankret i praksis" Tue Juelsbo, 2016

Uddannelsesstederne stiller følgende faciliteter til rådighed

- PC, tablets, telefoner, netadgang mv.
- Studierum, samtalerum, undervisningslokaler
- Aktuel faglitteratur

Roller og ansvarsfordeling

Praktikvejleders ansvar

Praktikvejlederen er omdrejningspunktet for uddannelsesopgaven og nøgleperson i uddannelsestænkning på praktikstedet og i organisationen.

Praktikvejlederen har ansvar for planlægning og udvikling af elevers læringsforløb på praktikstedet og skal:

- Overholde rammer og indhold i kvalitetsaftalen, stillingsbeskrivelsen og lovgrundlag.
- Selvstændigt planlægge og udvikle skræddersyede lærings- og uddannelsesforløb for social- og sundhedslever på forskellige uddannelsesniveauer - herunder EUX og talentforløb.
- Bidrage til udvikling af det talentfulde læringsmiljø og håndtere kompleksiteten i vejledningsopgaverne.
- Tilrettelægge elevers læringsforløb i overensstemmelse med praktikmålene og elevens uddannelsesniveau, aftaler med borgerne, kontaktperson og forløbsansvarlige på praktikstedet.
- Fungere som talentspejder og understøtte udviklingspotentialer i eleven.
- vejlede ud fra de i Sundhed og Omsorg vedtagne fælles pædagogiske metoder og læringsredskaber.
- Dokumentere uddannelsesmæssige aktiviteter og læringsforløb.
- Samarbejde tværsektorielt med praktikvejledere - i blandt andet socialpsykiatri og på hospitaler - om elevers uddannelsesforløb og læring.
- Kvalificere elevernes læring ved sektorovergange med afsæt i helhedstænkning.
- Holde sig opdateret i forhold til udviklingen på uddannelsesområdet.
- Holde sig fagligt opdateret.
- Samarbejde med uddannelseskonsulenten i forhold til:
  - Elevers læringsforløb og udvikling af disse
  - Udvikling af læringsmiljø
  - Udvikling af læringsmetoder
  - Implementering af nye uddannelsesordning

Kilde: Stillingsbeskrivelsen for praktikvejlederne findes på Portalen.

Leders og forstanders ansvar

Lederen/forstanderen på praktikstedet har ansvar for ledelse af læring og ansættelsesmæssige forhold og skal:

- Overholde rammer og indhold i kvalitetsaftalen, lovgrundlag og øvrige rammer på uddannelsesområdet.
- Støtte praktikvejlederen i at kunne leve op til ansvar og opgaver jvf. kvalitetsaftalen og stillingsbeskrivelsen.
- Skabe grobund for det talentfulde læringsmiljø samt sikre fortsat udvikling af samme.
- Deltage i start- og slutsamtale efter aftale med praktikvejleder.
- Sikre at prøvetidssamtaler afholdes efter gældende retningslinjer for SOSU-elever i første praktik.
- Handle på elevers fravær og på elevers overtrædelse af arbejdspladsens regler og retningslinjer.
- Inddrage uddannelseskonsulent, når eleven har problemer i forhold til prøvetid, fravær og uddannelse.
- Samarbejde med uddannelseskonsulenten i forhold til:
  - Elevers læringsforløb og udvikling af disse
  - Udvikling af læringsmiljø
  - Udvikling af læringsmetoder
  - Implementering af nye uddannelsesordninger

Kilde: Stillingsbeskrivelse for ledere i hjemmeplejen og plejeboliger findes på Portalen.

Praktikstedets ansvar

Uddannelse af elever er en fælles opgave på praktikstedet.

Kollegaer på praktikstedet:

- Udviser forståelse for at elever er i et lærings- og uddannelsesforløb samt inkluderer dem i praksisfællesskabet.
- Deltager i modtagelse og introduktion af eleverne samt oplæring hos borgerne.
- Samarbejder konstruktivt med praktikvejleder om læringsmuligheder for elever.
- Er rollemodel i forhold til kommunikation, samarbejde og faglighed.

Kilde: Stillingsbeskrivelse for SOSU-hjælpere og SOSU-assistenten findes på Portalen.

Uddannelseskonsulentens ansvar

Uddannelseskonsulenten har det overordnede ansvar for implementeringen af uddannelsesindsatsen i lokalområdet:

- Implementering af lovgrundlag, strategier, politikker, kvalitetsaftalen etc. på uddannelsesområdet.
- Kvalitetssikring og udvikling af uddannelsesindsatsen på strategisk og operationelt niveau.
- Samarbejds- og sparringspartnere for praktikvejledere og ledere om
  - Elevers læringsforløb og udvikling af disse
  - Udvikling af læringsmiljø
  - Udvikling af læringsmetoder
  - Implementering af nye uddannelsesordninger
- Samarbejds- og sparringspartnere for elever, administration, uddannelsesteamet, uddannelseskonsulenters netværk, øvrige netværk samt eksterne samarbejdspartnere såsom SOSU Østjylland og andre sektorer.
- Ansættelseskompetence ved ansættelse af social- og sundhedshjælper- og -assistentelever

Kilde: Stillingsbeskrivelse for uddannelseskonsulenten findes på Portalen.

Uddannelsesteamets ansvar:

Uddannelsesteamet løser en række fælles overordnede uddannelsesopgaver på forvaltningsniveau:

- Arbejder - sammen med interne og eksterne samarbejdspartnere - på udviklingstiltag i forhold til uddannelsesindsatsen i organisationen.
- Implementerer - sammen med uddannelseskonsulenterne - lovgrundlag, strategier, politikker, kvalitetsaftalen etc. på uddannelsesområdet.
- Fælles administrative opgaver i forbindelse med elevers optag og ansættelse mv.
- Sagsbehandling
- Driften og udvikling af det digitale uddannelsesadministrationssystem EduAdm.
- Elevlønbudget

Organisering af praktikvejledning

Denne kvalitetsaftale udgør - sammen med praktikvejledernes stillingsbeskrivelse og Sundhed og Omsorgs fælles principper for praktikvejledningens organisering – den overordnede ramme for praktikvejledningen.

Fælles og obligatoriske principper for organisering af praktikvejledningen

- Praktikvejledning er en specialiseret stilling, man søger og ansættes til. Opgaven er vejledning af elever med tværfagligt studiefokus og såvel inter- som tværsektorielt samarbejde omkring elever og studerende i det nære og sammenhængende sundhedsvæsen.
- Praktikvejledningen samles på få medarbejdere, så der sikres specialisering og dermed højt kompetenceniveau.
- Det gode læringsmiljø for eleven sikres ved, at der kontinuerligt er flere elever på samme praktiksted. Uddannelsesopgaven samles på færre praktiksteder i det omfang, det er nødvendigt for at sikre, at praktiksteder og praktikvejledere har flere elever ad gangen.
- Praktikvejlederne har ansvar for fire (i kortere perioder op til seks) elever af gangen på flere forskellige uddannelser, uddannelsesniveauer og uddannelseslængder.
- Komplexiteten og omfanget af vejledningsopgaven betyder, at praktikvejledere ikke kan være kontaktperson for borgere eller have andre tilsvarende nøglefunktioner/ansvarsopgaver
- Praktikvejlederne vejleder og uddanner elever i eget team/afdeling under egen nærmeste leder.
- For at sikre kvaliteten i og udvikling af elevernes læringsforløb, sikres sparring mellem praktikvejlederne ligesom praktikvejlederne skal kunne afløse hinanden ved fravær.
- Praktikvejlederen skal varetage daglig tilrettelæggelse af elevens læring med fokus på før, under og eftervejledning og følgeskab, samt planlægning og strukturering af individuelle læringsforløb. Praktikvejledning omfatter desuden obligatoriske samtaler i uddannelsesforløbene, planlægning og afvikling af netværk, studieunits og tværfagligt og tværsektorielt samarbejde om elevforløb.
- Uddannelsernes indhold og elevernes uddannelsesforløb forudsætter praktikvejledere, der er tilstede på hverdage. For at sikre kvalitet og tid til daglig vejledning samt kontinuitet i læringsforløbene, arbejder praktikvejlederne primært på hverdage – og arbejder derfor i weekender i begrænset omfang. Det anbefales, at elever og praktikvejlederen er på arbejde sammen i de weekender, eleverne er på arbejde (så vidt det er muligt). Weekendarbejde er baseret på et aktivitetsårshjul, hvor eleverne trænes i at arbejde med "det gode hverdagsliv for borgerne" (se bilag 1)
- Det er hensigtsmæssigt, at praktikvejledernes ferie planlægges, så praktikvejlederne har mest mulig tid sammen med eleverne.
- Deltagelse i møder, temadage og efteruddannelse vedr. uddannelsesopgaven er en obligatorisk del af praktikvejledernes opgaver.
- Praktikvejlederne kan både indgå i de borgerrettede opgaver eller andre typer af opgaver i det omfang, vejledningsopgaven og antal elever tillader. Dette aftales mellem vejleder og leder. Det anbefales, at anvende praktikvejledernes kompetencer til opgaver, der omhandler kompetenceudvikling.

Kilder: Kvalitetsaftalen 2015, Erhvervsuddannelses reformen 2016, Uddannelsesordninger for SOSU-uddannelserne 2017 Notat juni 2017 "Praktikvejledningens organisering i Sundhed og Omsorg"

Evaluering og kvalitetssikring

Uddannelsesindsatsens kvalitet og effekt skal løbende fremtidssikres via evaluering. Drøftelser af evalueringerne skal foregå på:

- Praktikstedet
- Områdeniveau
- Det fælles tværgående niveau i Sundhed og Omsorg

- Uddannelsesstederne afholder kvalitetsmøder (minimum en gang årligt) mellem relevante ledere, praktikvejledere og uddannelseskonsulenter, hvor elevernes evalueringer, læringsmiljø og rammer for praktikvejledningen drøftes, evalueres og udvikles.
- Der gennemføres fælles evaluering via spørgeskemaundersøgelser blandt elever.
- Kvalitetssikring skal også ske i forhold til nye reformer, ny organisering, nye uddannelsesordninger mv.

Kilde: Uddannelsesstrategien 2011-14

Udarbejdelse og revision

- Kvalitetsaftalen er en opdateret version af tidligere udgaver
- Godkendt af Udvalget for grunduddannelser den 18.08.17.
- Orientering til HMU den 11.10.17
- Endelig udgave udsendt februar 2018
- Næste revision: 2020

Bilag 1

Årshjul for ”Det gode hverdagsliv for borgerne”

Ledetrådene

Ledetrådene er rammen - med særlig fokus på *Vi er sammen med borgerne*, *Al magt til borgerne* og *Slip medarbejderne fri*.

Formål

Årshjulet er tænkt som inspiration og idébank for elever, deres vejledere og ledere i arbejdet med praktikmål.

Mål

- At elever får skabt et overblik over muligheder året rundt med udgangspunkt i ønsker og behov fra borgerne
- At opdyrke samarbejde med frivillige, oplevelsesmedarbejdere og pårørende.
- At arbejde med mål om motion og frisk luft, kramfaktorer, fysisk aktivitet, kost og spændende og anderledes ernæring, forebyggelse af ensomhed og kedsomhed, netværksdannelse og socialt samvær.
- At arbejde med tilrettelæggelse af aktiviteter for såvel små og trygge grupper, som større arrangementer for alle borgere og pårørende.
- At lære at arbejde metodisk i tilrettelæggelsen af aktiviteter, at få overblik og struktur ved hjælp af aktivitetsanalyse.
- At arbejde i ukendte situationer og lære eleverne – de kommende medarbejdere – at gribe nuet og være kreativ i forhold til initiativer omkring det gode hverdagsliv – også når der kun er 15 minutter til overs til fx en lille tur i haven eller i drivhuset.
- At elever og vejledere inspireres af udbyttet for borgerne, pårørende og kollegaer med alle nye tiltag så det fører til flere tiltag
- At aktiviteter og tiltag progredierer gennem uddannelse

Årshjul med inspiration til årstids bestemte elev aktiviteter

